

Skraplanie się pary wodnej

Barbara Platis, Barbara Kulpa

Wiek uczniów: 13 i 14 lat. Liczebność grupy: 38 osób (2 klasy pierwsze: 20 osób i 18 osób)

Dorośli posiadają sporą wiedzę na temat otaczającego ich świata. Wiedzę tę nabyli przez kilkadziesiąt lat swojego życia. Pewne fakty i ich wyjaśnienie jest dla nich oczywiste.

Takiej wiedzy często oczekują też od kilkunastolatka. I tu zdarza się, że nas dorosłych spotyka niemiła niespodzianka: młodzi ludzie są ubożsi w wiedzę, bo za krótko żyją. Okazuje się, że posiadana wiedza jest wprost proporcjonalna do wieku człowieka.

Postanowiliśmy zadać naszym uczniom pytanie z dziedziny fizyki oraz chemii (obie jesteśmy chemiczkami). Wybrałyśmy je z artykułu „Pytania rozwijające chemiczne myślenie”, umieszczonego w kwartalniku „Chemia w szkole” nr 1/2000 – pytanie dotyczy zmian stanu skupienia wody, czyli naukowego wyjaśnienia zjawisk obserwowanych w otoczeniu przez młodych ludzi. Chciałyśmy się przekonać, czy uczeń gimnazjum potrafi wyjaśnić obserwowane w życiu codziennym zjawisko skraplania się pary wodnej po zetknięciu z zimnymi przedmiotami.

Treść zadania:

Po wyjęciu z lodówki np. słoika ogórków jego ścianki po chwili:
stają się mokre, ponieważ .....

Podstawa programowa:

Treści – pkt 6 – Woda i roztwory wodne – zagrożenia cywilizacyjne wynikające z jej zanieczyszczeń.

Osiągnięcia – pkt 1 – Określanie właściwości różnorodnych substancji oraz ich powiązanie z zastosowaniem.

Odpowiedź modelowa:

Po wyjęciu z lodówki np. słoika ogórków jego ścianki po chwili stają się mokre, ponieważ **para wodna znajdująca się w powietrzu, w zetknięciu z zimną powierzchnią słoika, skrapla się na niej.**

Klasyfikacja odpowiedzi uczniów na zadane pytanie:

L.p.	Kategoria	Odpowiedzi uczniów (w formie dosłownej)
1	Para się skropliła	<ul style="list-style-type: none"> – Para się skraplała. – Ścianki słoika są pokryte parą wodną. – Para wodna się skrapla. – Skrapla się para, która osiada na słoiku. – Zaparowały i para wodna skropliła się w wodę. – Woda się skrapla, dlatego, że w pokoju jest cieplej niż w lodówce. – Parują ścianki i skrapla się woda.
2	Paruje słoik	<ul style="list-style-type: none"> – W lodówce jest zimno i jest zimne powietrze, a gdy się słoik wyjmie, to powietrze jest ciepłe i słoik paruje. – Ścianki słoika parować zaczynają. – Parują ścianki. – Słoik paruje. – Poza lodówką jest cieplej i słoik paruje. – Słoik pokrywa zimne powietrze, a potem paruje.
3	Szron topi się	<ul style="list-style-type: none"> – Po włożeniu do lodówki słoik tak jakby oszroniał, a po wyciągnięciu, pod wpływem ciepła zrobił się mokry. – W lodówce jest zimno i ten słoik zaparuje, ale taką zimną parą, a gdy go wyjmemy, to para się skrapla i dlatego ścianki są mokre. – W ciepłym miejscu lód się roztapia. – Woda zamarza, a w ciepłe się rozmraża.

		<ul style="list-style-type: none"> – Na słoiku jest szron, który pod wpływem cieplejszej temperatury skrapla się. – W lodówce jest zimno, a jak dostanie się ciepło, to roztopia się. – Gdy słoik jest w lodówce, to troszeczkę przymarza, dlatego po wyciągnięciu staje się mokry. – Roztopia się cienka warstwa wody na słoiku. – osadza się szron, który pod wpływem temperatury rozmraża się i się topi. – Na słoiku osadza się zamrożona woda, a pod wpływem ciepła woda topi się. – Zamrożona na ściankach woda skrapla się pod wpływem ciepła. – Zamrożona woda na ściankach rozmraża się pod wpływem ciepła. – Ścianki słoika pokryte są zamrożoną parą wodną, która po wyjęciu z lodówki rozpuszcza się. – Następuje przechodzenie zimnej wody w stan stałym w stan ciekły, czyli pojawia się woda. – Szron topnieje i powstaje woda. – Ponieważ ciepłe powietrze topi to zimno. – Zamrożona para roztopia się i słoik staje się mokry.
4	Woda ze słoika skrapla się	<ul style="list-style-type: none"> – W lodówce jest niższa temperatura niż na zewnątrz. W wyniku zetknięcia ze sobą zimnej ścianki słoika z ciepłem z zewnątrz woda ze słoika skrapla się. – Woda w słoiku po włożeniu do ciepłego pomieszczenia skrapla się.
5	Temperatura	<ul style="list-style-type: none"> – Jest duża różnica temperatur. – Słoik dostaje ciepłą temperaturę i ścianki stają się mokre. – W lodówce jest zimno i tam słoik staje się zimny. Kiedy słoik wyciągnie się staje się

		cieplejszy. – W lodowce było zimno i jak się wyciągnęło do ciepłego, to zaczęło się robić mokre.
6	Inne	– Ponieważ w lodówce (zapis nieczytelny). – Bo tak.

Wnioski

Dużym zaskoczeniem dla nas był tak mały procent odpowiedzi poprawnych, czyli zgodnych z modelem. Zaledwie 18 % uczniów potrafiło właściwie wyjaśnić problem „mokrego słoika”.

Zastanawiać mogą odpowiedzi z kategorii „**paruje słoik**”. Tę odpowiedź można odczytać dwojako: dosłownie – ścianki słoika parują, albo potocznie – skrapla się para wodna (tak jak lustro w łazience zaparowuje, podczas kąpieli). Zakładając odpowiedź potoczną, uczniowie ją udzielający nie wyjaśnili, dlaczego tak się dzieje.

„**Szron topi się**”. Odpowiedzi ciekawe, aczkolwiek albo dzieci rzadko zaglądną do lodówki, albo próbowali „podciągnąć” lodówkę pod zamrażarkę. W zamrażarce szron rzeczywiście można znaleźć.

„**Woda ze słoika skrapla się**”. To wersja „nieostrożnych” użytkowników słoików z ogórkami. Skoro w słoiku jest woda, to może się ona wydostać na zewnątrz.

„**Temperatura**” – Nie potrafimy wyjaśnić toku myślenia uczniów, którzy udzielili tej odpowiedzi, chociaż jest ona ciekawa.

Uwagi metodyczne

Działania dydaktyczne, jakie powinnyśmy podjąć, by wszyscy uczniowie poznali wyjaśnienie problemu „słoika z ogórkami”.

1. Zadanie domowe – doświadczenie

Włóż do lodówki na co najmniej 5 godzin szklane naczynie wypełnione wodą (np. słoik z ogórkami albo butelkę wody). Po pięciu godzinach otwórz lodówkę, przed wyciągnięciem naczynia obejrzyj (sprawdź, czy jakaś substancja pokrywa powierzchnię). Następnie wyjmij badane naczynie, postaw na stole i obserwuj przez 3 minuty (możesz dotknąć). Obserwacje zapisz w zeszycie przedmiotowym.

2. Omówienie zadania domowego na lekcji

Porównanie obserwacji uczniów (odczytanie ich), ustalenie wspólnie poprawnego wyjaśnienia obserwowanego zjawiska i zapisanie go w zeszycie przedmiotowym.